

УДК 327 (477 + 479.24)

DOI: <https://doi.org/10.31732/2707-9155-2020-39-41-50>

Медіаправо в Угорщині на сучасному етапі

Ткач Д.І.

*доктор політичних наук, професор,
проректор з міжнародних зв'язків,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна,
тел.: (044)-455-56-90, e-mail: dmitriyt@krok.edu.ua
ORCID:0000-0002-1347-9562*

Media Law in Hungary at the Present Stage

Tkach D.I.

*Doctor of science (political), professor,
vice-rector for international relations,
«KROK» University, Kyiv, st. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine,
tel.: (044)-455-56-90, e-mail: dmitriyt@krok.edu.ua
ORCID:0000-0002-1347-9562*

Анотація. У статті аналізуються становлення та подальший розвиток медіаправа в Угорщині після зміни політичної системи в країні. Зазначається, що після зміни режиму, яка відбулася в Угорщині у 1990 році, у країні діяв Закон про пресу, що був прийнятий у 1986 році. Державні збори країни внесли до нього поправки в січні 1990 року, однак вони стосувалися лише письмової преси та не торкалися електронних ЗМІ. Зазначається, що у подальшому уряд Й. Анталла робив неодноразові спроби внести у Державні збори проєкт Закону про ЗМІ, але кожного разу ці зусилля провалювалися через рішучий спротив опозиції. Вказано, що у 1996 році таки був прийнятий Закон про засоби масової інформації, яким було трансформовано інституційну систему в функціонуванні радіо і телебачення в Угорщині. Найважливішим елементом Закону є те, що була впроваджена базова структура діяльності ЗМІ, нею було започатковано, поряд із державними, комерційні радіо та телебачення. Таким чином, з позиції професійних, юридичних і фінансових принципів, програми суспільного мовлення, як постачальника загальнодоступних послуг, можуть бути у приватній власності. У той же час засоби масової інформації, які знаходяться в державній власності – Угорське радіо і телебачення, Дунайське телебачення, – не могли мати комерційні канали. Прийнятий у 1996 році Закон проіснував 14 років. За цей час в Угорщині змінилося кілька урядів, які робили спроби його модифікувати. Але Закон про ЗМІ був так розроблений, що витримав усі спроби його змінити. Найголовніші питання, закладені в ньому, не можна було змінити тільки двома третинами голосів депутатів Державних зборів. 18 квітня 2011 року Державні збори Угорщини прийняли нову Конституцію — Основний Закон країни, яка набрала чинності 1 січня 2012 року. В цьому документі спеціальним параграфом 61 було визначено основоположні принципи діяльності ЗМІ. 22 липня 2010 року

Державні збори прийняли Закон, що регулює засоби масової інформації та комунікації, згідно з яким Національне радіо та телебачення та Національний орган зв'язку були перетворені у Національне відомство засобів масової інформації та комунікацій (НВЗМІК). НВЗМІК є автономним органом державного управління, що бере участь у керуванні сферою комунікацій і здійсненні державної політики у цій царині. **2 листопада 2010 року був прийнятий парламентом Закон про свободу преси та захист медіаконтенту, який отримав назву медіаконституція та замінив Закон про пресу, що діяв з 1986 року. Він визначив, що означає медіаслужба, як здійснюється відстеження та пошук медіасервісів, як діє лінійний аудіальний медіасервіс, що таке медіаконтент та контент-провайдер. Це законодавство поширилося на весь медіаконтент, у тому числі й на Інтернет.**

Ключові слова: медіаправо, Закон про засоби масової інформації 1996 р., нова Конституція Угорщини 2011р., Закон, що регулює засоби масової інформації та комунікації (липень 2010 р.), медіаконституція (листопад 2010 р.).

Формула: 0, рис.: 0, табл.: 1, бібл.: 9.

Annotation. The article analyzes the establishment and further development of Law on Media in Hungary after change of political system in the country. It is noted that after the regime change that took place in Hungary in 1990, the Law on Press was in action, adopted in 1986. Hungarian National Assembly made amendments to it in January 1990, which however concerned only the printed press and were not related to the electronic media. It is noted that later the government of J. Antalla made repeated attempts to introduce the draft of the Law on Media to the National Assembly, but each time these efforts failed due to contradictory actions of the opposition. It is emphasized that in 1996 the Law on Mass Media was adopted, which transformed the institutional system and functioning of radio and television in Hungary. The most important element of the law was that it introduced the basic structure of the media, and commercial radio and television were established along with the state ones. It defined that from the standpoint of professional, legal and financial principles, public broadcasting service, as a provider of public services, may be privately owned. At the same time, state-owned media – Hungarian Radio and Television, Danube Television – were not allowed to have commercial channels. The law, adopted in 1996, was in action for 14 years. During this time, several governments changed in Hungary, the attempts were made to modify it. But the Law on Media was developed in a way, that it resisted all attempts to change it. The key issues of the Law could be changed only by two-thirds of the votes of the deputies of the National Assembly. On 18 April 2011 The Hungarian National Assembly adopted the new Constitution – the basic law of the country, which entered into force on 1 January 2012. In this document, a special paragraph 61 defined the basic principles of the media activities. On 22 July 2010 the National Assembly adopted the law regulating the media and communication, according to which the National Radio and Television and the National Communications Authority were transformed into the National Media and Infocommunications Authority (NMHH). NMHH is an autonomous body of public administration that takes part in the management of communications and in the implementation of public policy in this area. On 2 November 2010 the parliament adopted the Law on Freedom of Press and Protection of Media Content, called the Media Constitution, which replaced the Law on Press, adopted since 1986. It defined the meaning of media services, explained tracking and searching of media services and functioning of linear audio media service, defined the notions of media content and content provider. This legislation extended to all media content, including the Internet.

Key words: media law, Law on Mass Media of 1996, new Constitution of Hungary of 2011, law regulating mass media and communications of July 2010, Media Constitution of November 2010.

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 1, bibl.: 9.

Постановка проблеми

У процесі покращення функціонування багатоманітних засобів масової інформації масмедіа стає нагальною потребою у становленні та розвитку інформаційного суспільства. Засоби масової інформації, з урахуванням їх суспільної ваги, визначені як складова правовідносин із відповідним відображенням у нормативно-правових актах: законах та підзаконних документах органів виконавчої і судової гілок влади. Вищезазначене дає право стверджувати той факт, що суспільні відносини щодо масмедіа є предметом права у розумінні його як напряму наукових досліджень.

Тому тема вивчення медіаправа як окремої галузі юридичної науки є надзвичайно актуальним та важливим завданням для українських учених.

У цьому плані надзвичайно корисним є вивчення досвіду зарубіжних країн. Ми вирішили взяти об'єктом нашого дослідження Угорщину. Чому саме цю країну? Угорщина є постсоціалістичною державою і на своєму шляху до верховенства демократії та права досягла значних успіхів, а ті процеси, які проходять у цій царині, слугують прикладом для інших країн, що вибрали схожий шлях перетворень. Це повністю стосується України, яка прагне стати повноправним членом Європейської спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблематиці, пов'язаній із формуванням медіаправа, присвячено низку публікацій, серед них пропонується звернути увагу на праці таких українських дослідників, як Беляков К., Брижко В., Кузнецова О., Маср Т., Петрова Н., Погорелова І., Приступенко Т., Якубенко В. [1–9] та ін. Ця проблематика активно вивчається і в Угорщині, у цьому контексті варто назвати праці

таких вчених, як Gyuricza Péter, Varga Domokos György, Bajomi-Lázár, Vince Mátyás, Wisinger István, Zentai Péter.

Поряд із розглядом публікацій цих та інших угорських і українських фахівців, предметом опрацювання стали положення Конституції Угорщини, що стосуються цієї тематики, а також відповідні нормативно-правові акти.

Не вирішена раніше частина загальних проблем

Дослідники масмедіаправа, розглядаючи окремі фрагменти правовідносин, регулювання діяльності ЗМІ, визначення його структури та місця в системі права, зокрема як системи знань і як системи наукових досліджень, не приділяли належної уваги вивченню зарубіжного досвіду в цій царині, зокрема в Угорщині. Тому в цій статті ми зробимо спробу виконати це завдання.

Формулювання цілей статті

З урахуванням зазначеного вище, мету роботи сформулюємо таким чином: дослідити головні напрямки створення та функціонування медіаправа в Угорщині; на підставі аналізу визначити деякі особливості, притаманні саме цій країні у цьому складному процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження

Критична маса інформації, знань, нормативно-правових актів дозволяє висловити позицію про формування в праві такого феномену, що можна умовно визначити як медіаправо, дослідження про юридичне забезпечення діяльності засобів масової інформації (далі – ЗМІ). Актуальність проблематики щодо масмедіаправа має важливе значення як для правотворчості, так і для правозастосування, а також для правової освіти та юридичної науки (зокрема для розвитку теорії інформаційного права).

Одним із важливих аспектів реа-

лізації мети й завдань становлення та розвитку інформаційного суспільства є різноманітні засоби масової інформації, масмедіа. Вони, по суті, визначають зміст (контент) багатьох напрямів і видів інформаційної діяльності в суспільстві. Враховуючи важливість для нього масмедіа, вони визначені й як складова правовідносин із відповідним відображенням у нормативно-правових актах – законах та підзаконних документах органів виконавчої і судової гілок влади. Зазначене дозволяє констатувати факт, що суспільні відносини щодо масмедіа є предметом права у розумінні його як сфери суспільних відносин та як напрямку наукових досліджень.

Після зміни режиму, яка відбулася в Угорщині у 1990 році, у країні діяв Закон про пресу, що був прийнятий у 1986 році. Державні збори країни внесли до нього поправки в січні 1990 року. Однак вони стосувалися лише письмової преси й не торкалися електронних ЗМІ.

У подальшому уряд Й. Анталла робив неодноразові спроби внести у Державні збори проєкт Закону про ЗМІ, але кожного разу ці зусилля провалювалися через рішучий супротив опозиції [1].

У 1996 році таки був прийнятий Закон про засоби масової інформації, що набув чинності 1 лютого цього року [2]. З тих пір ми можемо говорити про трансформацію інституційної системи у функціонуванні радіо і телебачення в Угорщині. Найважливішим елементом Закону є те, що базова структура діяльності цих ЗМІ, яка була введена в більшості європейських країн, упроваджена й в Угорщині: нею було започатковано, поряд із державними, комерційні радіо та телебачення. Таким чином, з позиції професійних, юридичних і фінансових принципів, програми суспільного мовлення, як постачальника загальнодоступних послуг, можуть бути у приватній власності. У той же час засоби масової

інформації, що знаходяться в державній власності – Угорське радіо і телебачення, Дунайське телебачення, – не могли мати комерційні канали.

У Законі про ЗМІ говориться, що одним з основних принципів є те, що мовлення в Угорській Республіці є безкоштовним. Мовник самостійно визначає зміст мовлення і несе за нього відповідальність. Однак мовник повинен поважати конституційний порядок, його діяльність не повинна порушувати права людини, і він не мусить розпалювати ненависть стосовно людей, народів, націй, національних, етнічних, мовних та інших меншин або проти будь-якої церкви чи релігійної групи. Мовлення не може бути направлене на явне або приховане порушення прав будь-якої меншини або більшості, що ґрунтується на расистській ідеології.

У законі сформульовано, в якості одного з найважливіших принципів інформування, те, що інформація про внутрішні й зарубіжні події і спірні питання, які становлять суспільний інтерес, повинна бути універсальною, фактичною, своєчасною, об'єктивною та збалансованою. Усі матеріали, які готуються до ефіру, за змістом і жанром не повинні віддзеркалювати погляди певної партії або політичного руху.

Серед принципів мовлення Закон визначає відсоток програм, що вироблені в Угорщині, правила реклами й підтримки програм (спонсорство) суспільного мовлення.

Контроль над засобами масової інформації покладається на Національну раду з радіо і телебачення (НРРТ). Цей орган складається з представників, делегованих усіма партіями на паритетній основі й обраних парламентом у 1996 році на чотири роки. Після закінчення терміну їх повноважень Прем'єр-міністр та Президент спільно призначають 7 членів НРРТ. Для забезпечення

поточної роботи при Раді створюється секретаріат.

Головним завданням НРРТ є захист і заохочення свободи вираження думок, полегшення виходу мовників на ринок, руйнування інформаційних монополій, у тому числі, запобігаючи створенню нових, а також охороняючи незалежність мовників. Вона контролює реалізацію конституційних принципів свободи преси та інформує про це Державні збори.

Положення про діяльність НРРТ передбачає можливість звернення до цього органу з відповідними скаргами. Насамперед це стосується порушення вимог до інформаційного контенту. Наприклад, якщо мовник подає викривлену, односторонню позицію щодо соціально важливої проблеми, яка кривдить певну частину населення, Рада може вивчити скаргу й, у вагомих випадках, накладити штраф. Закон також передає Фонд підтримки телерадіомовлення під управління НРРТ, яке вона визначає в якості одного з основних інститутів фінансування ЗМІ. Фінансування надається за комунальною та комерційною моделями. Громадське радіо і телебачення мають право на певний відсоток від абонентської плати, також відомої як технічне обслуговування обладнання. Крім того, суспільні ЗМІ можуть розміщувати рекламу, але з певними обмеженнями та приймати спонсорську допомогу.

Державний бюджет зобов'язаний оплатити витрати, пов'язані з організацією мовлення. На додаток до останнього, державні засоби масової інформації можуть просити уряд і парламент надати їм державну підтримку для реалізації цілей, визначених законом, хоч виділення цих коштів має певні обмеження.

Засоби масової інформації також можуть укладати угоди про підтримку з певними державними органами

та міністерствами для виконання конкретних завдань програм опікунських рад. Ці ради складаються з десяти членів – представників парламентських партій (п'ятдесят відсотків репрезентують уряд, а п'ятдесят – опозицію) і працюють протягом чотирьох років. Інші 23 члени рад делегуються Громадським фондом Угорського телебачення (Hungária Televízió), національними та транскордонними професійними і громадськими організаціями, визначеними законом. Термін їх повноважень становить усього один рік.

Закон містить докладні правила придбання прав на мовлення та відповідні умови проведення торгів. У цьому документі існує окрема глава про проведення тендерів на використання національної радіочастоти Дунайського радіо, а також другим каналом УТБ. У Законі також передбачається, що програми другого каналу УТБ повинні транслюватися із супутника, а Угорське радіо отримує дві сучасні частоти CCIR від держави.

Прийнятий у 1996 році Закон проіснував 14 років. За цей час в Угорщині змінилося кілька урядів: соціалісти на чолі з Дьюлою Горном; перший кабінет Віктора Орбана; потім два цикли правління соціалістів, які очолювалися Петером Медеші, Ференцом Дюрчані та Гордоном Байнаї. Закон про ЗМІ був так розроблений, що витримав усі спроби його змінити. Найголовніші питання, закладені в ньому, не можна було змінити простою більшістю. Було потрібне досягнення компромісу, передусім з опозицією. Критиці насамперед піддавалося положення про незалежність ЗМІ від політичних партій. У дійсності правлячі партії користувалися своєю владою для того, щоб використовувати незалежні медіа в своїх цілях.

Закон про ЗМІ потребував модернізації, проте істотних змін практично

не було зроблено. У результаті ліві ЗМІ мали суттєву перевагу в країні, що викликало справедливую критику та неприйняття правими силами. Останні зробили значні зусилля, щоб повернути вплив на ЗМІ. Тому в листопаді 2009 року був знайдений компроміс, коли НРРТ потрапив під вплив ФІДЕС. Радіочастота Данубіус, хоч формально була під контролем соціалістів, матеріально стала залежна від ФІДЕС.

У результаті впровадження Закону в Угорщині склалася подвійна система ЗМІ. З одного боку, в деяких медіаустановах політичні інтереси брали гору над професійними аспектами та правдивим відображенням тих чи тих подій. З іншого – ЗМІ, що займалися суспільним життям та політичними подіями, стали заідеологізованими. У руках партій були зосереджені газети, радіо, телебачення. Масмедіа стали ареною виступів політиків, значно зросла їх роль у боротьбі за владу.

Виявилося, що Закон про ЗМІ не призвів до більш вільної, незалежної преси, оскільки вона стала полем для політичних ігор. Уряди мінялися, але масмедіа, які Законом гарантувалися як незалежні, ставали частиною політичної здобичі чергового керівництва країни.

Державні засоби масової інформації зменшували свою вагу, в той же час, комерційне телебачення та радіо підкорювали все більше глядачів. Ці програми значно трансформували ринок телебачення і радіо. Посилилася боротьба за глядача та слухача, в якій важливу роль відігравали також підприємці, пов'язані з партіями і партійними угрупованнями.

Між 1996 та 2010 роками у сфері комунікації з'явилися нові методи та засоби, які набули поширення за короткий час. Докорінно трансформувалася медіаринок і змінив звички споживання медіа-аудиторії. До кінця 2010 року Інтернет перейняв першість у телеба-

чення. Комп'ютер, його екран також дозволив користувачеві вирішити: він хоче читати «газету» на моніторі, слухати радіо чи дивитися телевізор. Пізніше монітор узяв на себе і роль смартфона.

Окрім традиційного (одностороннього) масового спілкування, розвинулося й горизонтальне спілкування. Сьогодні споживачі знають про все часто одночасно з подіями, вони можуть бути навіть більше поінформовані про події, ніж це надають їм ЗМІ.

Медіаконтент значно збільшився, оскільки Інтернет завоював увесь світ, він став набагато демократичнішим, ніж будь-коли раніше, потреба споживача в інформації на початку XXI сторіччя визначається майже винятково якістю його інтересу.

Після чергових парламентських виборів новим прем'єром з 29 травня 2010 року став Віктор Орбан, лідер правої коаліції ФІДЕС – Християнсько-демократична народна партія, що отримала конституційну більшість. Це створило можливість для перезавантаження законодавчої бази діяльності ЗМІ.

18 квітня 2011 року Державні збори Угорщини прийняли нову Конституцію – Основний Закон країни, яка набрала чинності 1 січня 2012 року. В цьому документі спеціальним параграфом 61 було визначено основоположні принципи діяльності ЗМІ. Так, у першому пункті зазначено, що в Угорській Республіці у кожного існує право на вільне вираження міркувань, а також на те, щоб знати відомості, які представляють суспільний інтерес і, відповідно, право розповсюдження їх.

У другому пункті констатується, що Угорська Республіка визнає та захищає свободу друку.

Третім пунктом визначено таке: «Для прийняття закону про публікації відомостей, які являють суспільний інтерес, а також свободи друку, необхідно

голосування двох третин присутніх депутатів Державних зборів».

Четвертим пунктом було визначено: «Для прийняття закону спостереження за діяльністю державного радіомовлення, телебачення й інформаційного агентства, а також призначення їх керівників, рівно як і дозволу комерційного радіо та телебачення, також запобігання інформаційних монополій необхідно голосування двох третин присутніх депутатів Державних зборів» [3].

Таким чином, скориставшись тим, що у Державних зборах урядова коаліція мала кваліфікаційну більшість, були створені умови для прийняття нового законодавства діяльності ЗМІ в Угорщині. 22 липня 2010 року Державні збори прийняли Закон, який регулює засоби масової інформації та комунікації [4], згідно з яким Національне радіо і телебачення й Національний орган зв'язку були перетворені у Національне відомство засобів масової інформації та комунікацій (НВЗМІК). НВЗМІК є автономним органом державного управління, який бере участь у керуванні сферою комунікацій і здійсненні державної політики у цій царині. Цей орган обирається Державними зборами, він є автономним, з незалежною правосуб'єктністю. Така організація руйнує інформаційні монополії, захищає незалежність мовників та гарантує свободу вираження поглядів, контролює самостійність преси на основі конституційних принципів і повідомляє про цю діяльність Державні збори.

Президент та чотири члени НВЗМІК обираються двома третинами більшості Національних зборів за поданням Прем'єр-міністра строком на дев'ять років. Закон надає можливість Угорському суспільному фонду радіо, Угорському суспільному фонду телебачення й Суспільному фонду телебачення «Унгарія» створити Державний суспільний

фонд, який є «державним мовником та службою новин і захищає свою незалежність».

Як орган управління, він створив Опікунську раду, що є керівним органом суспільного фонду та обирається двома третинами депутатів Національних зборів. Половина членів ради – провладна, інша половина пропонується опозицією. Строк повноважень членів Опікунської ради становить дев'ять років.

11 червня 2010 року депутати Державних зборів Андраш Чер-Палковіч й Антал Роган подали до парламенту проект Закону про свободу преси та захист медіаконтенту, який отримав назву медіаконституція.

Закон був прийнятий парламентом 2 листопада 2010 року і замінив Закон про пресу, який діяв з 1986 року [5].

Він визначив, що означає медіаслужба, як здійснюється відстеження та пошук медіасервісів, як діє лінійний аудіальний медіасервіс, що таке медіаконтент і контент-провайдер. Це законодавство поширилося на весь медіаконтент, у тому числі й на Інтернет.

Положення передбачали, що кожен має право висловлювати свої погляди через засоби масової інформації. Для офіційної реєстрації органу масової інформації необхідно взяти участь у тендері.

Закон також включав право громадянина отримати відповідь на його запит від будь-яких медіаресурсів, у тому числі й від Інтернет-провайдерів. Закон визначив у окремій главі зобов'язання преси. Вони полягають у тому, що її обов'язком є надання достовірної, швидкої, точної інформації для споживачів з питань національного та європейського суспільного життя, а також про події, важливі для угорців.

Ці два Закони, про які йшла мова вище, викликали різку критику в Європейському Союзі, всі великі європей-

ські періодичні видання вкрай суворо висловилися про них, вживаючи серед інших і такі визначення, як «шовіністичний». З моменту прийняття Закону своє занепокоєння висловили всі найбільші міжнародні інститути – ООН, Рада Європи, ОБСЄ. Ці нові Закони, які набули чинності 1 січня 2011 року, призвели до повного контролю ЗМІ Угорщини з боку уряду, а це, у свою чергу, підриває демократичні цінності та авторитет Євросоюзу [6].

Найбільший медіадослідник Угорщини Петер Байоми-Лазар вважає, що влада сьогодні може безпосередньо впливати на контент ЗМІ. Крім того, його занепокоєння викликає і неточність низки визначень Закону, що дозволяє по-різному його трактувати [7].

Наглядний та керуючий урядовий орган, який опікується ЗМІ, також отримав право стягувати колосальні штрафи (доходять до \$ 900 000 для радіо і телебачення) з засобів масової інформації за «незбалансоване висвітлення подій».

Тож не дивно, що документ викликав хвилю обурення в угорській пресі. Ще в грудні 2010 року дві щотижневі угорські газети – *Magyar Naracs* і *ES* – вийшли з незаповненими передовицями, протестуючи проти нового Закону про ЗМІ. Пізніше колеги підтримали дві найбільші газети Угорщини – *Nepszabadsag* і *Nepszava*.

Зокрема, газета *Nepszabadsag*, лідер ринку Угорщини за тиражем, опублікувала на передовиці рядок «Свободі преси в країні прийшов кінець», продублював її на мовах усіх 27 країн ЄС. У редакційній статті газета пояснила, що новий Закон знадобився уряду країни, щоб «дресировати, карати і мучити тих, у кого є своя думка». Крім того, газета пообіцяла звернутися до Конституційного Суду Угорщини. Підтримали угорських колеги і редакції видань інших країн ЄС.

Європейські чиновники й правозахисники також виступили проти прийняття Угорщиною нового Закону про ЗМІ. Представник ОБСЄ з питань ЗМІ зазначила, що сама наявність подібного Закону призведе до самоцензури в редакціях угорських видань, що неминуче відіб'ється на свободі ЗМІ в країні. Утім, представники уряду, очолюваного Віктором Орбаном, стверджували, що нова норма дозволить забезпечити дотримання законодавчих вимог у превентивному порядку. Крім того, штрафи представники ФІДЕС обіцяли зробити пропорційними до допущеної ЗМІ помилки.

У підсумку, угорська газета *Nepszabadsag* пообіцяла звернутися до Конституційного Суду Угорщини, однак не виключено, що це навряд чи допоможе угорським ЗМІ. З квітня 2010 року Орбан робить усе, щоб закріпити владу ФІДЕС в Угорщині.

Взяття ЗМІ під ковпак – наступний і логічний хід «партії влади». У грудні державні канали країни вже об'єднали в одну систему, віддавши всі головні пости в єдиній компанії прихильникам ФІДЕС. Більш того, новини для цієї компанії будуть проводитися державним інформагентством.

Політичної сили, здатної протистояти цій тенденції, в Угорщині на даний момент немає, але навіть гостра критика з боку Єврокомісії не допомогла. Юридичні норми ЄС передбачають можливість приборкання «паршивої вівці». Питання про прийняття Угорщиною Закону про ЗМІ може бути винесено на розгляд Європейського суду або країні можуть відмовити в праві голосу в складі парламентських органів ЄС. Утім, для початку Єврокомісія повинна провести розслідування на предмет розбіжності нового угорського Закону з нормами ЄС. Зробити це буде непросто, адже у відповідь Угорщина має намір зажадати від Єврокомісії аналізу всіх 27

законів про ЗМІ, що діють у країнах ЄС. Адже, за словами Орбана, всі норми угорського закону запозичені з законодавства інших країн ЄС.

Але навіть просто проаналізувати угорський документ може бути важко для європейських чиновників. Для того щоб зробити це, як повідомляв Bloomberg, європейцям доведеться вивчити угорську мову. Справа в тому, що уряд Угорщини «втратив» цілу низку параграфів нового Закону з офіційного перекладу для Євросоюзу. Зокрема, до перекладу не потрапив пункт, згідно з яким штрафувати ЗМІ угорські чиновники почнуть лише після 1 липня, якраз коли закінчиться головування Угорщини в ЄС.

Тим часом влада Німеччини та Франції вже попросили Угорщину переглянути спірний законопроект. У відповідь Орбан заявив, що вважає втручання Парижа і Берліна «недоречним і необдуманим». На його думку, оцінити, чи хороший угорський Закон про ЗМІ, може лише Єврокомісія, рішенням якої він пообіцяв підкоритися. Майже одночасно анонімні джерела в дипломатичному корпусі Угорщини повідомили AP, що критику нового Закону про ЗМІ в Угорщині, можливо, оплачують іноземні компанії, незадоволені підвищенням податків у країні [8].

Література

1. TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/1997-11FD1/magyar-allam-tarsadalom-politika-14A60/a-mediatorveny-1507A/
2. Közlönyállapot (1996.I.15.) Magyar joganyagok – 1996. évi I. törvény – a rádiózásról és televíziózásról 1996. évi I. tv.)
3. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (дата звернення 22.05.2020 року)
4. 2011. évi CXII. Törvény MAGYAR KÖZLÖNY 88. szám 2011. július 26., kedd
5. 2010. évi CIV. Törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000104.tv>
6. ОБСЕ обеспокоена новым венгерским законом о СМИ. URL: <https://www.dw.com/ru> (дата звернення 22.05.2020 року)
7. Péter Bajomi-Lázár. A patrónusi-kliensi médiarendszer. Magyarország 2010–2018 (Budapest: Napvilág Kiadó, 2020, 217 oldal).

Реакція Орбана на європейські дебати навколо нового Закону взагалі була гострою. Спершу політик вимагав від опонентів залишити при собі їх «західну» думку, а 7 січня через газету The Financial Times запевнив ЄС, що законодавство Угорщини засноване винятково на європейських цінностях. «У 1998–2002 роках західна преса порівнювала мене з Гітлером. Тепер вони пишуть, що я схожий на Путіна чи білоруського президента», – згадує Орбан, якого уподібнювали російському прем'єру The Washington Post і The Economist. На його думку, подібні порівняння «ображають Угорщину, оскільки це демократична країна» [9].

Висновки

Не випадково Прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан приділив таку увагу контролю за засобами інформації, оскільки вони і надалі визначають політичне життя країни й завжди чітко виявляють свою позицію стосовно правлячого режиму. Політичні сили, які приходили до влади в країні, завжди намагалися використовувати в своїх інтересах цей вплив друку і публіцистики зокрема. В Угорщині періодика в досить значній мірі визначає свідомість інтелігенції та й значної частини населення.

8. Власти Венгрии ввели в стране цензуру. URL: <https://lenta.ru/articles/2011/01/11/tsenzura> (дата звернення 22.05.2020 року)

9. Szócs László: Nem száll le Washington az Orbán-kormányról, 2011.07.27. URL: https://nol.hu/kulfold/nem_szall_le_washington_az_orban-kormanyrol (дата звернення 22.05.2020 року)

Reference

1. TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/1997-11FD1/magyar-allam-tarsadalom-politika-14A60/a-mediatorveny-1507A/

2. Közlönyállapot (1996.I.15.) Magyar joganyagok – 1996. évi I. törvény – a rádiózásról és televíziózásról 1996. évi I. tv.)

3. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (дата звернення 22.05.2020 року)

4. 2011. évi CXII. Törvény MAGYAR KÖZLÖNY 88. szám 2011. július 26., kedd

5. 2010. évi CIV. Törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000104.tv>

6. OBSE obespokoena novim vengerskim zakonom o SMI. URL: <https://www.dw.com/ru> (дата звернення 22.05.2020 року)

7. Péter Bajomi-Lázár. A patrónusi-kliensi médiarendszer. Magyarország 2010–2018 (Budapest: Napvilág Kiadó, 2020, 217 oldal).

8. Vlasti Vengrii wveli v strane cenzuru. URL: <https://lenta.ru/articles/2011/01/11/tsenzura> (дата звернення 22.05.2020 року)

9. Szócs László: Nem száll le Washington az Orbán-kormányról, 2011.07.27. URL: http://nol.hu/kulfold/nem_szall_le_washington_az_orban-kormanyrol (дата звернення 22.05.2020 року)

Стаття надійшла до редакції 30.05.2020 року